

Publiek besloten brengt voor het eerst de interieurs van alle Nederlandse provinciehuizen in beeld. De provincies worden bestuurd vanuit twaalf bijzondere gebouwen, ieder met een geheel eigen architectuur en met elk een unieke statenzaal. De provinciehuizen zijn het hart van de provinciale democratie. Weinig mensen weten hoe ze er van binnen uitzien. Architectuur-fotograaf Roos Aldershoff brengt daar met dit boek verandering in.

Publiek
besloten

Provinciehuizen
in beeld

Roos Aldershoff

Publiek
besloten

Provinciehuizen
in beeld

Roos Aldershoff

- Noord-Brabant
- Zeeland
- Friesland
- Limburg
- Zuid-Holland
- Groningen
- Gelderland
- Utrecht
- Flevoland
- Overijssel
- Noord-Holland
- Drenthe

W BOOKS

W BOOKS

5	Voorwoord Maarten Kloos
9	Architectuur en bestuur Laura Lubbers
28	Utrecht
42	Noord-Holland
56	Zuid-Holland
72	Portretten op de werkvloer
78	Zeeland
92	Gelderland
106	Fryslân
122	Portretten op de werkvloer
128	Overijssel
142	Groningen
156	Drenthe
172	Portretten op de werkvloer
178	Noord-Brabant
192	Limburg
206	Flevoland
218	Portretten op de werkvloer

Voorwoord

Maarten Kloos

Hoe vaak gebeurt het niet, dat van een verhaal dat voor het eerst wordt verteld, wordt opgemerkt, dat het – zonder dat iemand het beseft – al heel lang bestond? Deze vraag kan worden gesteld bij het hier tevoorschijn getoverde verhaal van de twaalf provinciehuizen in Nederland. Het lag eenvoudig klaar, te wachten opeen alerte fotograaf die het herkende en wakker kuste. Dit fotoboek is in de eerste plaats te danken aan alertheid van Roos Aldershoff en vervolgens aan de intuïtie, die haar ertoe bracht om opeigen initiatief een reeks gebouwen te gaan fotograferen die nooit eerder systematisch waren gedocumenteerd.

Zo creëerde ze een beeld van belangrijke volksvertegenwoordigers en hun medewerkers, in de omgeving waarin zij geacht worden hun werk te doen. Om pas na enige tijd te ontdekken dat onder haar handen een intrigerend panorama van beelden aan het ontstaan was. Beelden, als het ware uit de keuken van de Nederlandse democratie in het begin van de eenentwintigste eeuw. Ze worden ons hier in kleur voorgeschoteld, maar komen niet echt uit de lucht vallen. Laten we daarom even terug gaan naar 1971, het jaar waarin de kleine Roos Aldershoff, negen jaar, opgegroeid in Amsterdam in een stimulerend cultureel milieu, een eigen fototoestel krijgt. Het is een goedkope Russische camera, de Lubitel 2.

Het is dan al gebleken dat zij meer een doener dan een lezer is en ook haar creativiteit en haar belangstelling voor techniek zijn inmiddels herkend. Eenmaal gewapend met een camera

kan ze fotocursussen gaan volgen op haar lagere school. Zo wordt in die tijd het fundament gelegd voor een leven, waarin het heel erg zal gaan om goed observeren en in het verlengde daar van goed vast kunnen leggen wat je ziet.

Een gelukkige omstandigheid is daarbij, dat in deze tijd in Amsterdam heel wat te fotograferen is, wanneer de stad in toenemende mate een toneel wordt van heftige strijd tegen de aanleg van de eerste Amsterdamse metrolijn en vóór het behoud van de Nieuwmarktbuurt. Met in het verlengde van die strijd de onlusten rond de kroning van koningin Beatrix, in 1980 het moment waarop ze, inmiddels gewapend met de Nikkormatel van haar vader, een paar jaar lang cursussen kan volgen in het legendarische fotocentrum de Moor in de Bethaniënstraat in Amsterdam. Daar wordt de behoefte een roeping, wordt ze gaandeweg de perfectionist, die alleen nog maar met het beste mogelijke materiaal wil werken en verbreedt haar wereld zich.

Ze leert het werk kennen van belangrijke fotografen, ouder dan zij, die vaak in de buurt zijn om zich te laten inspireren door wat er allemaal gaande is en daaraan nadrukkelijk richtbaarheid geven. Sybolt Voeten, Ed van der Elsen, Willem Diepraam... ze zijn vaak letterlijk in de buurt. Maar het is een andere fotograaf die haar vooral zal vormen. Via haar vader komt ze in contact met Arjé Plas, korte tijd assistent van Jan Versnel, de grote man van de moderne architectuurfotografie. Ook Plas werkt in die tijd voor moderne bolwerken zoals het tijdschrift Goed Wonen en meubelfabrikant 'Ahrend'. En

Statenzaal
provinciehuis
Zuid-Holland

Kunsttempel werd statenzaal

Wie in de statenzaal van het provinciehuis van Noord-Holland de gordijnen een stukje opzij schuift en naar buiten kijkt, ziet een uitzicht dat precies voor deze plek ontworpen is. De Haarlemmerhout strekt zich quasi-nonchalant, maar eigenlijk totaal gestileerd, als een coulisselandschap uit aan de voet van het gebouw. De Engelse koopman Henry Hope, die aan het eind van de achttiende eeuw dit monumentale buitenhuis liet bouwen, liet ook het park helemaal opnieuw beplanten. Paviljoen Welgelegen moest een 'tempel der kunsten' worden, met een muzieksalon, gastenverblijven en de uitgebreide schilderijencollectie van Hope. Toch heeft het gebouw maar twee jaar als zodanig dienstgedaan. In 1794 werd het de prinsgezinde zakenman te heet onder de voeten op het Europese vasteland, de revoluties waarden rond. Hope vertrok met zijn kunstcollectie en zijn fortuin, dat grotendeels aan slavenplantages was verdiend, terug naar Engeland. Paviljoen Welgelegen had daarna verschillende bewoners, onder wie koning Lodewijk Napoleon en Wilhelmina van Pruisen.

Tussen 1927 en 1930 werd het paviljoen gerestaureerd zodat het daarna kon dienen als provinciehuis. Rijksbouwmeester Bremer kreeg de moeilijke taak om tijdens de crisisjaren het gebouw gebruiksklaar te maken voor de Provinciale Staten. Hij vroeg de gemeenten in Noord-Holland om giften waarmee het interieur aangekleed kon worden. De beroemde edelsmid en ontwerper Jan Eisenloeffel ontwierp een indrukwekkende kroonluchter en de klok die in de statenzaal hangt. Willem

Arondéus ontwierp wandtapijten in de art-deco-stijl. Die werken uit het begin van de twintigste eeuw zijn nog steeds prominent aanwezig in de Noord-Hollandse statenzaal. Tachtig jaar later, in 2007 en 2008, werd er nog een belangrijke ingreep gedaan in de ruimte. De daklantaarns, die oorspronkelijk boven de schilderijen zalen zaten en zo natuurlijk licht in de ruimte lieten vallen, werden teruggeplaatst. Zowat de ruimte opeens twee keer zo hoog en lichter, de neoclassicistische allure keerde terug. Maar er werd ook iets eigentijds aan de ruimte toegevoegd: de Haarlemse glaskunstenaar Michel van Overbeeke ontwierp vijf kroonluchters voor de zaal. Zelf noemde hij ze 'droomluchters': ze verbinden verschillende glazen objecten, zoals deze ruimte de meningen en achtergronden van verschillende mensen zou moeten verbinden.

In de statenzaal komen de drie periodes samen die hun stempel hebben gedrukt op het gebouw. De zaal bevindt zich aan de voorkant van Paviljoen Welgelegen, op de eerste verdieping waar aan de buitenkant twee gebogen opritten naartoe leiden. Uit het raam is het coulisselandschap van de Haarlemmerhout te zien, naar de wens van Henry Hope. Het licht valt door de hoge daklantaarns op de kleurige kroonluchters van Michel van Overbeeke en op de wandtapijten van Arondéus. De klok van Eisenloeffel geeft de tijd aan. Slechts één deurtje naast de indrukwekkende statenzaal, waar maandelijks besloten wordt over Noord-Holland, staat het bed waar Lodewijk Napoleon sloiep toen hij in dit gebouw woonde. Heden en verleden lopen door elkaar in dit provinciehuis. «

Adres
Houtplein 33
Haarlem
Provinciehuis
voormalig Paviljoen
Welgelegen, Abraham
van der Hart, 1789.
In 1930 in gebruik
genomen als
provinciehuis
Laatste renovatie
VB erfgoed &
architectuur,
2008-2013
Renovatie 'dokters-
woning' en nieuwe gevel
Claus en Kaan
architecten, 2014

Werkkamer van
de commissaris
van de Koning

Noord-Holland Haarlem

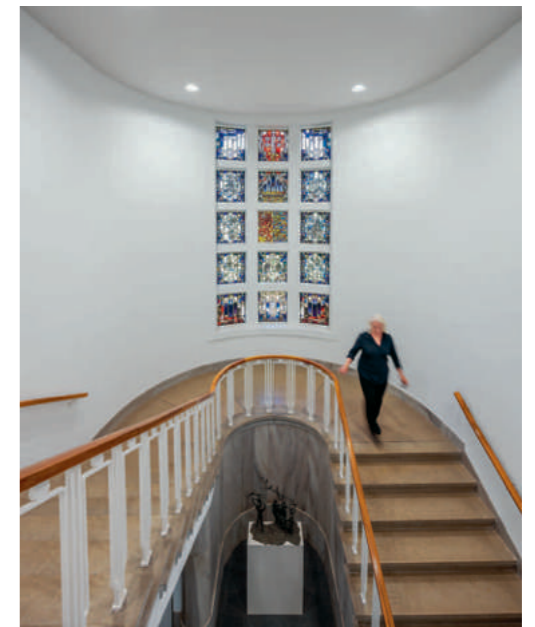
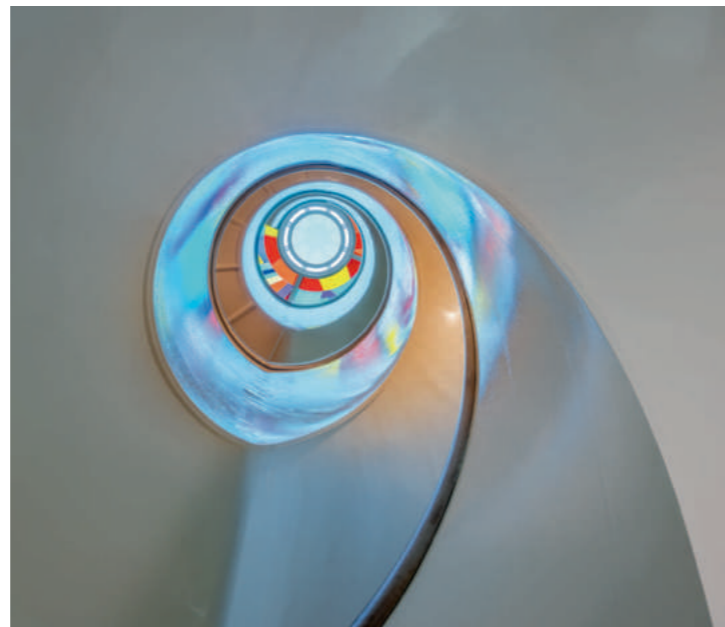

Commissiekamer in
het provinciehuis van
Noord-Holland

Vergaderkamer
voor de Gedeputeerde
Staten

‘Als ik er nu loop
voel ik me weer
helemaal speciaal’

» Ik ben vijftien jaar secretaresse geweest van de commissaris van de Koning(in) in Noord-Holland. Ik begon in 1999. Ik zag een advertentie in de krant en ik dacht, nou dat vind ik leuk, daar wil ik wel werken. Maar er waren ontzettend veel dames die solliciteerden op die baan. Ik dacht: dat wordt niks! Maar toch hebben ze mij eruit gekozen.

Ik begon bij commissaris Jos van Kemenade, daarna Harry Borghouts en als laatste Johan Remkes. Toen ik net in Paviljoen Welgelegen kwam werkte ik af en toe, zoveel kamers waren er. Mijn kamer was naast die van de commissaris van de Koningin en elke dag liep ik de grote witte trap op, met de enorme schilderijen die Henry Hope in dit gebouw heeft achtergelaten. Als ik er nu loop, voel ik me weer helemaal speciaal. Toen Henry Hope in 1792 hier zijn buitenplaats had, nodigde hij zijn gasten uit om te komen kijken naar zijn schilderijencollectie. Eerst kregen ze een glaasje wijn in de antichambre, daarna konden de gasten in de blauwe muziekzaal luisteren naar mooie muziek en vervolgens mochten ze de drie grote museumzalen vol met prachtige schilderijen en beelden zien. Maar omdat het parket zo kostbaar was, moesten alle gasten pantoffels aan. Ik zie het helemaal voor me: lekker met je glaasje wijn op je pantoffels naar al die kunst kijken. Nu ligt er een tapijt over dat mooie parket, maar één keer per jaar wordt het tapijt weggehaald en mogen we allemaal het parket bewonderen. In een kamertje naast de statenzaal staat het bed van Lodewijk Napoleon. Dat vind ik altijd erg bijzonder.

Na de renovatie in 2009 werden er rondleidingen georganiseerd in Paviljoen Welgelegen. Ik was één van de rondleiders, en ik heb toen gevraagd of we ook in kostuums de rondleiding mochten geven. Het mocht. Ik was verkleed als Hortense, de vrouw van Lodewijk Napoleon, in zo'n prachtige jurk. De anderen waren verkleed als Wilhelmina van Pruisen en Henry Hope. De mensen vonden het prachtig. Over verkleeden gesproken: tijdens de renovatie is hier in een kast onder de trap een twintigste-eeuws kostuum voor de commissaris van de Koningin gevonden. Ik heb de toenmalige commissaris Johan Remkes gevraagd om het kostuum aan te trekken, maar helaas was het hem te klein. «

Stichting Architectuurfotografie is opgericht in 2022 door Roos Aldershoff, Wim Jacobs en Tonnyde Rover en heeft als doel de architectuurfotografie te stimuleren en onder de aandacht te brengen bij een breder en gevarieerd publiek.

Roos Aldershoff is fotograaf. Na haar opleiding aan de Rietveld Academie vestigde ze zich als zelfstandig architectuurfotograaf. Ze werkte voor veel verschillende opdrachtgevers uit de architectuurwereld. Na meer dan dertig jaar werken in opdracht werd het tijd voor een eigen project: 'Publiek Besloten'.

Laura Lubbers is historicus. Ze specialiseerde zich in architectuurgeschiedenis in de Research Master aan de Universiteit van Amsterdam. Ze publiceerde eerder artikelen in tijdschriften en museum-catalogi over cultuurgeschiedenis en architectuur.

Maarten Kloois architect, onderzoeker en publicist. Hij was mede-oprichter van arcam, het Architectuur Centrum Amsterdam, waarvan hij jarenlang directeur zou zijn. Daarnaast was hij vaste medewerker van onder andere De Volkskrant en Archis.

Bijzonder veel dank aan Mijnvader Kor Aldershoff als inspirator voor de fotografie, kunst, vormgeving en architectuur; Wim Jacobs als inspirator voor het tot stand komen van het boek; Tonnyde Rover, die altijd mijn steun en toeverlaat is; Marique de Vries, Simone Drost, Theo Kupers, Maarten Kloos, Monique Massini, Chiara Tissen, Brecht Russchen en al onze contactpersonen bij de provinciehuizen.

Geraadpleegde literatuur

Harmen Binnema en Hans Vollaard, Provinciale politiek. De provincies democratisch getoetst (Amsterdam 2019).

Christophe van Gerrewey, 'Transparante architectuur in de twintigste eeuw: van Le Corbusier tot Rem Koolhaas' in: De Witte Raaf mei-juni 2019.

Hilde Heynen, 'Wonen in een huis van glas. Walter Benjamins oproept tot een nieuw barbaarendom' in: Benjamin jumaal 3 (1995) 103-119.

Kees Klop (red.), Verbeelding van de macht. Ethiek en esthetiek in architectuur, ornamentiek en kunst in overheidsgebouwen (Nijmegen 1999).

René van Stipriaan, De zwijger. Het leven van Willem van Oranje (Amsterdam 2021).

Bart Verbrugge en Cor van Groningen, De verbeelding van de macht. De bouw van raadhuizen, stadhuizen, provinciehuizen en ministeries beschreven en belicht: de overheid als bouwheer (Delft 1986).

Uitgave
wbooks, Zwolle
info@wbooks.com
www.wbooks.com

Concept
Stichting Architectuurfotografie
Roos Aldershoff

Fotografie
Roos Aldershoff

Tekst
Maarten Kloos (Voorwoord)
Laura Lubbers

Klankbordgroep
Wim Jacobs
Maarten Kloos
Monique Massini

Ontwerp en productie
Typography Interiority &
Other Serious Matters, Den Haag

Lithografie
Pieter Reinink

Druk- en Bindwerk
Drukkerij Wilco

© 2023 wbooks, Zwolle/
Roos Aldershoff/Laura Lubbers/
Maarten Kloos

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervaelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De uitgever heeft ernaar gestreefd de rechten met betrekking tot de illustraties volgens de wettelijke bepalingen te regelen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Van werken van beeldende kunstenaars aangesloten bij een cisac-organisatie is het auteursrecht geregeld met Pictoright te Amsterdam.

© c/o Pictoright Amsterdam 2023.

isbn 9789462585515
nur 648,680

Dit boek verschijnt met financiële steun van:

stimulerings
fonds
creatieve
industrie

ABE BONNEMA
STICHTING

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

J.E. Jurriaanse ®

Alba Jansma
M. Tissen
De Gijsselaar-Hintzenfonds

